

Tomasz Rembalski

Działalność Instytutu Kaszubskiego w 2011 roku

Acta Cassubiana 13, 459-474

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Tomasz Rembalski

Działalność Instytutu Kaszubskiego w 2011 roku

Tradycyjne coroczne walne zebranie członków Instytutu Kaszubskiego odbyło się 15 kwietnia 2011 roku w Tawernie Kaszubskiej „Mestwin” w Gdańsku. W części organizacyjnej zebrania przedstawiono sprawozdania za rok 2010 z działalności Instytutu Kaszubskiego, merytoryczne i finansowe oraz Komisji Rewizyjnej. Następnie odbyła się dyskusja nad sprawozdaniami i planowanymi zadaniami na 2011 r. Podjęto uchwałę o nadaniu **tytułu Członka Honorowego** Instytutu Kaszubskiego ks. abp. dr. Tadeuszowi Gocłowskiemu oraz prof. dr. hab. Andrzejowi Zbierskiemu za wybitny wkład we wspieranie i rozwój kultury kaszubskiej.

Zebrania Zarządu w 2011 r. odbyły się trzykrotnie, w dniach: 3 lutego, 9 czerwca oraz 20 października. W poczet członków przyjęto cztery osoby, profesorów: Jacka Woźnego, Aleksandra Labudę, Adama Labudę i Jana Żebrowskiego. Niestety, w 2011 zmarło dwóch naszych członków: dr Nikolaus von Mach z Belgii oraz dr Henryk Hamerski z Kanady. Aktualnie Instytut Kaszubski liczy 108 członków.

Od 10 stycznia 2011 r. w biurze Instytutu Kaszubskiego, po powrocie z urlopu wychowawczego, pracuje p. Anna Kawalec. Do tego czasu jej obowiązki pełniła p. Joanna Bobko. Do 31 stycznia na umowę na czas określony pracowała także p. Marta Drozd. Staż w ramach umowy z Powiatowym Urzędem Pracy w Gdańsku odbyły następujące osoby: Agnieszka Piotrowska (od 2 lutego do 15 maja 2011) i Natalia Wojtkowska (od 1 czerwca do 31 sierpnia 2011). W ramach reintegracji zawodowej od 4 października 2011 do 31 marca 2012 r. w sekretariacie Instytutu pracuje p. Danuta Najgeburska.

Do listopada 2011 r. udało się Instytutowi zrealizować wiele zadań i projektów. Dzięki zdobytym dotacjom i darowiznom oraz społecznemu zaangażowaniu członków przygotowano szereg imprez i wydano kilkanaście publikacji.

Instytut był współorganizatorem konferencji, seminariów i spotkań. Niemal pod koniec ubiegłego roku, 15 grudnia 2010 r. w Domu Kultury w Karsinie, wspólnie z Wójtem Gminy Karsin, Instytut Kaszubski współorganizował konferencję

z okazji 650-lecia wsi Karsin p.n. *Karsin i Gmina – wczoraj i dziś*. Referaty wygłosili: prof. Józef Borzyszkowski *Karsińsko-wielewskie dzieje i ich kronikarze*, Aleksander Łosiński *Boże Męki i inne zabytki Karsina i Gminy*, Elżbieta Brzeska *Szkola w Karsinie w dwudziestoleciu przelomu wieków*, Jan Orlikowski *Karsin i Gmina w realiach III RP*, prof. Cezary Obracht-Prondzyński *Karsin i Zabory w literaturze naukowej i pięknej*. Efektem tej konferencji było wydanie latem 2011 r. publikacji pod tym samym tytułem, przygotowanej przez J. Borzyszkowskiego, zawierającej wszystkie teksty wygłoszonych referatów.

W dniu 2 marca 2011 r. w Sali Prezydialnej Domu Kaszubskiego w Gdańsku odbyło się spotkanie z członkiem Instytutu prof. Zygmuntem Szultką, podczas którego tenże historyk zaprezentował koncepcję drugiego tomu *Historii Kaszubów w dziejach Pomorza. Czasy nowożytne*, będącego kontynuacją wydanego w 2006 r. tomu pierwszego *Historii Kaszubów* autorstwa zmarłego prof. Gerarda Labudy. Wśród zebranych znaleźli się naukowcy reprezentujący różne dziedziny nauk humanistycznych, jak historia, językoznawstwo, socjologia czy etnografia. Na wstępie zebranych, w tym szczególnie prelegenta, powitał prezes Instytutu Kaszubskiego w Gdańsku prof. Józef Borzyszkowski. Po nim głos zabrał prof. Zygmunt Szultka, który już na początku swej wypowiedzi zastrzegł, iż na obecnym etapie prac nie może jeszcze przedstawić kompletnej koncepcji tomu II *Historii Kaszubów*, a jedynie „koncepcję wstępną”. Stwierdził, iż osią wykładu w planowanej pracy będzie ludność kaszubska. Niewątpliwie problem Kaszubów należy rozpatrzyć z dwóch płaszczyzn, tj. Pomorza Zachodniego i Pomorza Wschodniego, ale nie można zapomnieć o trzeciej płaszczyźnie – Ziemi Łęborsko-Bytowskiej, charakteryzującej się pewną odmienną specyfiką w stosunku do dwóch wymienionych. Dużym problemem przyszłej pracy jest periodyzacja, gdyż jak stwierdził: *przy jej rozważaniu potrzebna jest pamięć, że największa część ludności kaszubskiej żyła na najuboższej ziemi Pomorza Zachodniego i Prus Królewskich*. Początkowo profesor Szultka wykluczył jako końcową cezurę pracy lata 1806 lub 1815. Powinny nią stanowić wydarzenia związane z uwłaszczeniem chłopów, przy czym wcześniej zaczęło się ono w dobrach państwowych, a później w prywatnych. W tym ostatnim przypadku cezurą końcową mógłby być 1850 r. Prof. Szultka zaznaczył, iż formuła wykładu zastosowana w tomie I przez prof. Labudę w t. II, wydaje się być nieuzasadniona. Na pytanie prof. Jerzego Tredera w tej kwestii prof. Szultka uszczegółowił, iż ma tu na myśli brak przypisów w tekście Labudy, które zastąpione zostały na końcu każdego rozdziału charakterystyką literatury. Prof. J. Borzyszkowski w uzupełnieniu tej wypowiedzi stwierdził, iż już sam G. Labuda napisał, że kolejne tomy *Historii Kaszubów* będą miały inną formułę. W dalszej części wywiązała się burzliwa dyskusja na temat periodyzacji II tomu, z udziałem prof. Szultki, prof. Klemensa Bruskiego, dr. Mariana Frydy, prof. Józefa Borzyszkowskiego i prof. J. Tredera, podczas której stawiano różne propozycje. Prof. Treder postawił wówczas bardzo istotne pytanie: *Czy uwłaszczenie chłopów zaliczało się do czasów nowożytnych, czy już do XIX*

wieku? Podczas dyskusji padaly różne daty, które mogłyby zamknąć wykład II tomu. Przykładowo prof. Z. Szultka stwierdził, że 1772 r. (ważna data w dziejach Prus Królewskich i Polski) nie miała żadnego znaczenia w dziejach Pomorza Zachodniego. Zaznaczył, że jest skłonny zakończyć wykład tomu II na 1806 r., co wcześniej zasugerował prof. J. Borzyszkowski. Następnie zwrócił uwagę na rewolucyjne znaczenie reformy szkolnictwa elementarnego, co przy jej uwzględnieniu również miałoby wpływ na periodyzację. Prof. J. Borzyszkowski postawił konkretne pytanie, co będzie zawierał t. II? Jakie elementy dziejów języka i polityki się w nim znajdą? Czy będą ujęte zagadnienia kultury i życia codziennego? Prof. Szultka odpowiedział, iż wszystkie te elementy książka będzie zawierać. Prof. K. Bruski z kolei zapytał o strukturę tej pracy, istotne elementy historii społecznej. Stwierdził, iż polityka powinna być tłem, a wyeksponowane powinny być historia społeczna, zależna od gospodarki, języka i kultury. Prof. Szulka stwierdził m.in., że specyfika struktury społecznej Ziemi Łęborsko-Bytowskiej bliższa jest Prusom Królewskim. Następnie prof. J. Borzyszkowski zapytał o problem germanizacji i polonizacji szlachty. Prof. Cezary Obracht-Prondzyński stwierdził, że nie da się znaleźć wspólnych zagadnień ustrojowo-społecznych dla wszystkich ziem pomorskich. Zapytał też, czy są jakieś elementy, które budują poczucie wspólnoty dla Kaszubów w okresie nowożytnym. W odpowiedzi prof. Szultka stwierdził, iż ostatecznie decyduje się na zamknięcie II tomu na 1806 r., z ujęciem, jak to wyraził, trzeciego filaru w postaci Ziemi Łęborsko-Bytowskiej. Powiedział też, iż: *Funkcjonowanie ujęcia tematu przez Labudę jest nie do zastąpienia i tego będę się starał trzymać*. Zgodził się również z prof. K. Bruskim w kwestii ujęcia społeczeństwa. Zaznaczył, iż z germanizacją i polonizacją mamy do czynienia jedynie w Prusach Królewskich. Na pytanie o terminy zakończenia pracy prof. Z. Szultka odpowiedział, że w ciągu 2,5 roku książka powinna być gotowa. Na zakończenie spotkania dodał, iż na etapie szczegółowego konspektu przyszłej pracy łatwiej będzie dyskutować o poszczególnych problemach.

Od 22 lutego do 27 kwietnia 2011 r. dr T. Rembalski prowadził warsztaty genealogiczne *Pamięć o przodkach, powinniśmy czy chcemy* dla młodzieży gimnazjalnej i licealnej ze szkół tucholskich, które w ramach programu „Równać Szanse 2010” zorganizowała Miejska Biblioteka Publiczna w Tucholi.

W dniach 3-5 maja 2011 r. gościli w Instytucie przedstawiciele Fundacji Hermann Niermann z Düsseldorfu: prezes Uwe Stiemke i dr Andreas Sonntag. W czasie swojego pobytu odwiedzili Dom Kaszubski i siedzibę Instytutu, wejherowskie Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kaszubsko-Pomorskiej oraz Kaszubski Uniwersytet Ludowy we Wieżycy. W tych dwóch ostatnich placówkach zapoznali się z efektami dotacji przyznanych na remonty i wyposażenie. Wizyta gości z Düsseldorfu była też okazją do podziękowania za wsparcie dotychczasowych działań Instytutu, a jednocześnie do rozmów na temat przyszłości, planów i zamierzeń, w których mogłaby partycypować Fundacja. Była też okazją do zwiedzenia Gdańska i Kaszub. Z ramienia Instytutu Kaszubskiego wizytę zorganizowali prof.

Józef Borzyszkowski oraz dr Miłoslawa Borzyszkowska-Szewczyk, a także prof. Cezary Obracht-Prondzyński.

Instytut Kaszubski, reprezentowany przez prezesa prof. Józefa Borzyszkowskiego, był również jednym z licznych współorganizatorów Ogólnopolskiego Sejmiku Krajoznawczego, poświęconego Bernardowi Chrzanowskiemu w jego 150. rocznicę urodzin i 100. rocznicę wydania przewodnika *Na kaszubskim brzegu*, który odbył się 7 maja 2011 r. w Gdyni-Oksywiu, Pierwoszynie i Rewie. Głównymi organizatorami sejmiku były Pomorskie Porozumienie Oddziałów PTTK oraz Gmina Kosakowo.

W sobotę 14 maja 2011 r. w Szczecinie został zorganizowany III Dzień Kaszubski, który zainaugurowała msza św. z liturgią słowa w języku kaszubskim, odprawiona w Bazylice Mniejszej św. Jana Chrzciciela. Po mszy św. w Zamku Książąt Pomorskich odbył się pokaz multimedialny wystawy „Pomorze Zachodnie – nasza tożsamość”, która była zaczątkiem większej, otwartej latem wystawy pt. „Z kaszubsko-słowiańskich i polskich losów Pomorza Zachodniego”, zorganizowanej we współpracy szczecińskiego oddziału ZK-P, Archiwum Państwowego w Szczecinie i Zamku Książąt Pomorskich. Następnie odbyła się sesja naukowa „Profesor Gerard Labuda (1914–2010) – wybitny historyk, przyjaciel Szczecina”, podczas której zaprezentowane zostały referaty prof. Józefa Borzyszkowskiego, prof. Kazimierza Kozłowskiego i prof. Edwarda Włodarczyka. Sesji towarzyszyła wystawa dorobku naukowego prof. Gerarda Labudy ze zbiorów Książnicy Pomorskiej.

W dniu 7 czerwca 2011 r. w sali Rady Wydziału Historycznego Uniwersytetu Gdańskiego odbyło się VI seminarium „Z dziejów kultury Pomorza XVIII–XX wieku”, którego organizatorami tradycyjnie były Pracownia Historii Pomorza i Krajów Nadbałtyckich Instytutu Historii UG oraz Instytut Kaszubski w Gdańsku. Wygłoszono następujące referaty: dr Tomasz Rembalski *Drobna szlachta kaszubska w XIX wieku w świetle historiografii*, mgr Weronika Panasewicz *Czarne suknie ślubne na Kaszubach – tradycyjne czy wyjątkowe?*, mgr Łukasz Mielewczyk *O żywności i żywieniu przy biskupim stole i stole Collegium Marianum na przełomie XIX i XX wieku*, mgr Marek Wawrzynkowski *Cywile a Wojsko Polskie na Pomorzu w dwudziestoleciu międzywojennym*, mgr Oskar Myszor *Polskość i kaszubskość Pomorza na lamach „Morza”*, mgr Leszek Molendowski *Księża Zmartwychwstańcy na Pomorzu Gdańskim w latach 1945–1989*, mgr Krzysztof Korda *Lech Bądkowski i jego środowisko a Solidarność*. Seminarium zakończyła dyskusja z udziałem profesorów Józefa Borzyszkowskiego i Eugeniusza Koko. Szerzej na ten temat w osobnym sprawozdaniu.

W dniach 18–19 czerwca 2011 r., w ramach współpracy z Nadbałtyckim Centrum Kultury w Gdańsku Instytut Kaszubski współorganizował wyjazd studyjny „Szlakiem cmentarzy pomorskich” na północnych Kaszubach, który był integralną częścią projektu „Nekropolie Pomorza” zaplanowanego na lata 2009–2011. Tegoroczny szlak wyjazdu wiódł (pierwszego dnia) od Gdyni-Oksywia, poprzez

Puck, Jastarnię, Starzyński Dwór, Krokowę, Żarnowiec i Wierzchucino. Następnego dnia, po noclegu w Starbieniu, zwiedzono Borkowo Lęborskie, Roszczyce, Charbrowo, Kluki, Smoldzino, Gardnę Wielką i Zimowiska. Uczestnicy mieli kolejną okazję zwiedzenia cennych, niekiedy zapomnianych i najczęściej bardzo zniszczonych cmentarzy tego rejonu Pomorza. Rolę przewodników na wyjeździe studyjnym pełnili Józef Borzyszkowski, Tomasz Rembalski, Mirosław Kuklik, Tomasz Błyskosz, Klaudiusz Grabowski, Bogdan Libich, Zachariasz Frącek, Violetta Tkacz-Laskowska i Wacław Machura. Nad całością przebiegu wyjazdu pieczę sprawowali Bronisława i Jan Dejnowie.

15 lipca 2011 r. Instytut Kaszubski wziął udział w XII Kościerskich Targach Książki Kaszubskiej i Pomorskiej „Costerina 2011”, gdzie wystawił swoje wydawnictwa. W towarzyszącym targom konkursie główną nagrodę w edycji książki pomorskiej (szkice historyczne) otrzymała wydana przez Instytut książka Tadeusza Jabłońskiego – Pawła Dzianisza *Śródziemnomorze Północy*.

W tym samym miesiącu prof. Cezary Obracht-Prondzyński i dr Tomasz Rembalski zostali poproszeni przez władze samorządowe Gminy Lipnica do uczestnictwa w naradzie specjalnego zespołu konsultacyjnego, którego celem było wypracowanie projektu nowego herbu gminy. Uchwalono, iż prace projektowe nowego herbu wykona znany kaszubski heraldyk Przemysław Pragert. Wójt gminy Lipnica Andrzej Lemańczyk zwrócił się do profesorów Józefa Borzyszkowskiego i Cezarego Obracht-Prondzyńskiego z propozycją podjęcia się prac badawczych, a następnie napisania monografii historycznej Gochów, czyli obecnej gminy Lipnica.

Interesującą uroczystością, zorganizowaną 20 sierpnia 2011 r. przez Instytut Kaszubski oraz gospodarzy i przyjaciół kościółka p.w. św. Judy Tadeusza w Lizakach w posiadłości Aleksandry i Jana Żurowskich, było poświęcenie pomnikowego znaku pamięci o *Remùsowym Drëchu – Muzykańce Trąbie*. Uroczystość została uświetniona mszą św. celebrowaną przez ks. abp. Tadeusza Gocłowskiego oraz występiami zespołu „Kaszubskie Nuty” pod kierownictwem Krystyny Literkiej-Fredy, Kapeli Rodzinnej Derrów z Nowego Klińcza i Orkiestry Dętej OSP w Lipuszu z kapelmistrzem Sebastianem Narlochem na czele. Fundatorami obelisku były Nadleśnictwo Kościerzyna, nadleśniczy Jerzy Borzyszkowski i Instytut Kaszubski, prezes prof. Józef Borzyszkowski. Jak zwykle, w trakcie trwania imprezy można było nabyć wydawnictwa Instytutu, które tego dnia cieszyły się dużą popularnością.

Dnia 1 września 2011 r. w siedzibie Instytutu miała miejsce wizyta Shirley Mask-Connolly, przedstawicielki Kaszubskiego Towarzystwa Dziedzictwa w Wilnie (Ontario, Kanada), której towarzyszyli dr Mirosława Borzyszkowska-Szewczyk i jej mąż Andrzej Szewczyk oraz prezes Instytutu prof. J. Borzyszkowski. Pani Mask-Connolly pochodzi z kaszubskiej rodziny Maszków. Jest przedstawicielką jej piątego pokolenia osiadłego w Kanadzie. Zalicza się do najbardziej aktywnych działaczy kaszubskich w Kanadzie, mając na swym koncie wiele publikacji z dziedziny historii osadnictwa kaszubskiego w Kanadzie oraz genealogii osadników. Prezes

Instytutu Kaszubskiego wręczył jej medalion Floriana Ceynowy oraz najnowsze publikacje Instytutu, w tym opowiadania Anny Łajming w języku angielskim.

Kolejnym wydarzeniem była XIV Buczkowska Konferencja Naukowa „Stubarwna wstęga« piśmiennictwa współczesnej Krajny”, zorganizowana 10 września 2011 r. przez Oddział Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego „Krajniacy” z Buczka, Instytut Kaszubski oraz Zakład Antropologii i Literatury Kaszubsko-Pomorskiej Akademii Pomorskiej w Słupsku. Po raz pierwszy konferencja odbyła się pod patronatem starosty zlotowskiego Ryszarda Goławskiego i wójta gminy Lipka Przemysława Kurdzieki. W założeniu konferencja miała przedstawić dorobek piśmienniczy różnych ośrodków Krajny – regionu położonego na terenie trzech województw i pięciu powiatów, do tego rozdzielonego historycznie na część nakielską (w dwudziestoleciu międzywojennym należąca do Polski) i zlotowską (do 1945 r. należąca do Niemiec). Swoją dorobek piśmienniczy zaprezentowały: Nakło, Sępólno, Więcbork, Złotów, Łobżenica i Człuchów. Referat wprowadzający: *Krajna częścią Wielkiego Pomorza – piśmiennictwo krajeńskie z kaszubskiej perspektywy* zaprezentował prof. Józef Borzyszkowski. Wystąpieniem podsumowującym była prezentacja dorobku piśmienniczego miejscowego, buczkowskiego oddziału ZK-P „Krajniacy”, zawierająca poezję, powieść historyczną, prace naukowe i popularnonaukowe. Ważnym akcentem konferencji, w związku z Międzynarodowym Rokiem Lasu, były prezentacje dwóch nadleśnictw: ze Złotowa i Lipki. Podczas dyskusji prof. J. Borzyszkowski zgłosił postulat zorganizowania Kongresu Krajeńskiego, ponadto wydania słownika biograficznego lub bedekera krajeńskiego oraz monografii Krajny. Podsumowaniem konferencji były podziękowania dla laureatów „Złotego Buka”, ogłoszenie wyników konkursu „Moja Matka Boska Radosna – Moja Matka Boska Leśna” pod patronatem Nadleśniczego Nadleśnictwa Lipka Janusza Grabowskiego oraz widowisko folklorystyczne „Krajniaków” – *Jo bym tyż chciała chłopa*.

W dniach 22–23 września 2011 r. wspólnie z Zakładem Historii Języka Polskiego, Dialektologii i Onomastyki Instytutu Filologii Polskiej UG odbyła się konferencja naukowa nt. „Językowy, literacki oraz kulturowy obraz Pomorza dawnej i dziś”. Konferencja stanowiła rozszerzenie problematyki sympozjum dialektologiczno-onomastycznego, poświęconego pamięci prof. Huberta Górnowicza (1922–1986), wybitnego dialektologa i onomasty, jednego z twórców gdańskiego ośrodka naukowego. Konferencja wzbudziła duże zainteresowanie świata nauki i mediów. Szerzej na ten temat w osobnym sprawozdaniu.

W dniach 5–7 października 2011 r. na Uniwersytecie Wrocławskim z okazji jego 200-lecia odbyła się jubileuszowa konferencja naukowa „Uniwersytet Wrocławski w kulturze europejskiej XIX i XX wieku”, podczas której na sesji plenarnej prof. Józef Borzyszkowski wygłosił referat *Florian Ceynowa i jego młodokaszubscy następcy (Jan Karnowski i Leon Heyke) a Uniwersytet Wrocławski*. W trakcie konferencji narodziła się idea ufundowania na jednym z budynków UW tablicy pamięci Ceynowy. O szczegółach tego pomysłu dyskutowano wspólnie

z dyrektorem Muzeum Uniwersytetu Wrocławskiego prof. Jerzym Harasimowiczem i przedstawicielami Towarzystwa Miłośników Wrocławia z udziałem dr. Anatola Omelaniuka, prezesa honorowego Rady Krajowej Regionalnych Towarzystw Kultury.

W związku z obchodzonym Rokiem Ceynowy przez Instytutu Kaszubskiego ufundował medalion ceramiczny Floriana Ceynowy, wykonany przez Jarosława Stryjca, który stanowi formę nagrody-wyróżnienia przyznawaną przez Zarząd Instytutu w Roku Ceynowy.

8 października 2011 r. w Gdyni odbyło się III Seminarium Genealogiczne „Nasze korzenie. Wokół poszukiwań genealogicznych rodzin pomorskich”, które zgromadziło liczną rzeszę kaszubsko-pomorskich genealogów. Wszystkich zebranych powitała dyrektor Muzeum Miasta Gdyni, współorganizatorka przedsięwzięcia, Dagmara Plaza-Opacka, następnie wygłoszono cztery referaty. Jako pierwszy głos zabrał kierownik seminarium dr Tomasz Rembalski, który wygłosił referat *Prace genealogiczne Jana Karnowskiego*. W swym wystąpieniu przedstawił mało dotąd znaną stronę zainteresowań, wybitnego działacza, pisarza, poety i regionalisty kaszubskiego Jana Karnowskiego (1886–1939). Jako drugi wystąpił dr Michał Targowski z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Przedstawił referat pt. *Czarna księga Działowskich – zaginione źródło do badań genealogicznych nad szlachtą Prus Królewskich w XV–XVIII wieku*. Odwołując się m.in. do badań Wojciecha Kętrzyńskiego i Jacka Kowalkowskiego, omówił zawartość bezcennego dla pomorskich genealogów i historyków rękopisu, napisanego przez szlachcica z Ziemi Chełmińskiej Wawrzyńca Działowskiego w XVIII wieku. Niestety, jak stwierdził referent, dzieło to zaginęło w czasie II wojny światowej i do tego czasu nie zostało ogłoszone drukiem. Trzeci referat pt. *Szlachta powiatu puckiego w oparciu o materiał metrykalny z XVII i XVIII wieku* wygłosiła Anna Stachowska z Instytutu Historii Polskiej Akademii Nauk, przedstawiając rezultat swoich badań nad indeksacją ksiąg metrykalnych. Wykazała, że zbiorcze zestawienie zapisów metrykalnych, które wymaga wielomiesięcznej żmudnej pracy, może doprowadzić do osiągnięcia bardzo ciekawych wniosków, w tym przypadku na temat szlachty kaszubskiej z powiatu puckiego. Ostatni z referatami *Fora i bazy genealogiczne, jako źródła pomocy w poszukiwaniach przodków* wystąpili członkowie Pomorskiego Towarzystwa Genealogicznego Mariusz Momont i Janusz Pawelczyk. Jako genealodzy-praktycy przedstawili w formie prezentacji możliwości, jakie w badaniach genealogicznych przynosi Internet. W podsumowaniu referatów tradycyjnie znalazła się dyskusja, w której bardzo chętnie wzięło udział wielu uczestników seminarium. Podczas seminarium można było nabyć wydawnictwa o charakterze genealogicznym i przede wszystkim historycznym, które wystawił Instytut Kaszubski, Muzeum Miasta Gdyni oraz Wydawnictwo „Jasne” z Pruszcza Gdańskiego. Genealodzy-amatorzy to jedni z bardziej wiernych czytelników publikacji historycznych, zwłaszcza o charakterze regionalnym. Wydawnictwa IK cieszyły się dużym zainteresowaniem.

W dniach 12–14 października 2011 r. w Słupsku odbyła się konferencja „Wielkie Pomorze – kultura i sztuka”, nad którym sprawowali kierownictwo naukowe dr Adela Kuik-Kalinowska i prof. dr hab. Daniel Kalinowski. W pierwszym dniu konferencji odbył się spektakl muzyczny *Na głębinie. Pomorska legenda początków*. W kolejnych dwóch dniach wystąpiło aż 18 prelegentów, w tym członkowie Instytutu Kaszubskiego: Józef Borzyszkowski *Parafia a sztuka na Pomorzu*, Jowita Kęcińska-Kaczmarek *Tradycja i inspiracje w widowiskach folklorystycznych na Krajnie*, Cezary Obracht-Prondzyński *Kultura pomorska czy pomorskie kultury? Między sąsiedztwem a zderzeniem kultur na pograniczu*, Tadeusz Linkner *Izydor Gulgowski jako etnograf i literat* oraz Daniel Kalinowski *Phillip Otto Runge i romantyczna synteza sztuki*. Każdego dnia miały miejsce inscenizacje sztuk teatralnych, prezentacje poezji i projekcje filmów. Organizatorami konferencji były: Instytut Polonistyki Akademii Pomorskiej w Słupsku, Instytut Kaszubski w Gdańsku, współorganizatorami: Muzeum Pomorza Środkowego w Słupsku, Starostwo Powiatowe w Słupsku, Urząd Miejski w Słupsku i Słupski Ośrodek Kultury.

W dniach 21–23 października 2011 r. w Ośrodku Szkoleniowym Kaszubskiego Uniwersytetu Ludowego w Starbieniu odbyło się III Pomorskie Forum Animatorów Kultury, którego Instytut Kaszubski, obok wspomnianego KUL-u i Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego, był organizatorem. Dwa pierwsze spotkania animatorów kultury odbyły się w latach 1999–2000, podczas których dyskutowano o roli inteligencji, sposobach ratowania i upowszechniania kultury ludowej oraz następstwach reformy ustrojowej dla działalności kulturalnej. Po 11 latach przerwy podjęto problematykę doskonalenia animatorów, niematerialnego dziedzictwa oraz poświęconą wyzwaniom przyszłości. Pierwszego dnia, podczas sesji „Kultura-Institucje-Animatorzy”, wygłoszono dwa referaty: *Obecne i prognozowane style życia mieszkańców obszarów wiejskich Pomorza a kultura* – Piotra Zbieranka z Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową w Gdańsku oraz *Czy i jak chronić niematerialne dziedzictwo kulturowe wsi? Dylematy związane z ratyfikacją konwencji UNESCO* – dr Anny Kwaśniewskiej z Instytutu Kaszubskiego i Uniwersytetu Gdańskiego. Wieczorem odbyła się projekcja filmu dokumentalnego pt. „Koniec pieśni” w reż. Piotra Borowskiego. Drugiego dnia, w sesji przedpołudniowej „II Sympozjum Wsi Pomorskiej”, miały miejsce cztery wystąpienia: *O uczestnictwie w kulturze lokalnej. Obraz z badań polskich regionów* – prof. Tomasza Szlendaka z Uniwersytetu im. M. Kopernika w Toruniu; *Różnorodność kulturowa pomorskiej wsi*, prof. Cezarego Obracht-Prondzyńskiego z Instytutu Kaszubskiego i Uniwersytetu Gdańskiego; *Specyfika zarządzania ludźmi w instytucji kultury*, Stefana Muchy z Torunia oraz *Wokół problemów uposażenia kultury na wsi*, Ireny Kulwikowskiej z Gminnego Ośrodka Kultury w Sierakowicach. Po południu miała miejsce debata i prezentacja lokalnych inicjatyw. Ostatniego dnia forum, podczas sesji „Problemy doskonalenia animatorów”, głos zabrali Ryszard Konopka z Narodowego Centrum Kultury w Warszawie z wystąpieniem *Animator jako lider społeczności lokalnej. Z doświadczeń trenera animatorów kultury* oraz dr Wacław Idziak z Politechniki Koszalińskiej, *Wioski tematyczne jako*

metoda kreowania animatorów kultury i rozwoju wsi. Forum zakończyła dyskusja uczestników.

Dnia 26 października 2011 r. w Bibliotece Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu odbyła się uroczystość 30-lecia oddziału Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego w Toruniu, podczas której prof. Józef Borzyszkowski wystąpił z okolicznościowym referatem *Oddział toruński ZKP w mojej pamięci.* Z tej również okazji członek Instytutu Kaszubskiego dr Kazimierz Przybyszewski został uhonorowany najwyższym toruńskim wyróżnieniem – medalem „Thorunium”, które na jego ręce złożył Prezydent Miasta Torunia Michał Zaleski. Imprezie towarzyszyła sprzedaż książek o tematyce regionalnej. Swoje stoisko miał także nasz Instytut.

28 października 2011 r. w Tawernie „Mestwin” w Gdańsku odbyło się spotkanie z parlamentarzystami kaszubskimi. Jego organizatorem był prezes Zarządu Głównego ZK-P Łukasz Grzędzicki. Z ramienia Instytutu wzięli w nim udział Józef Borzyszkowski, Cezary Obracht-Prondzyński i Stanisław Pestka.

W oparciu o tekst Floriana Ceynowy, 5 listopada 2011 r. na Uniwersytecie Gdańskim w Gdańsku została przeprowadzone Jubileuszowe X Dyktando Kaszubskie, nad którym Instytut Kaszubski objął patronat.

W dniu 21 listopada 2011 r. w Wejherowie, w Roku Floriana Ceynowy, odbyła się konferencja naukowa pt. „Florian Ceynowa (1817–1881). Jego życie i dokonania oraz rola wśród potomnych”. Jej organizatorami, obok Instytutu Kaszubskiego, były: Pracownia Historii Pomorza i Krajów Nadbałtyckich Uniwersytetu Gdańskiego, Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kaszubsko-Pomorskiej w Wejherowie oraz Gdański Oddział Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego. W pierwszej części obrad referaty wygłosili: prof. Zygmunt Szultka *Dzieciństwo i młodość F. Ceynowy – między Sławoszyńcem i Gdańskiem a Moabitą i Bukowcem*; prof. Miłoš Reznik *Czeskie kontakty Floriana Ceynowy*; Anna Kwaśniewska *Dr med. F. Ceynowa – lekarz i ludoznawca*, prof. Daniel Kalinowski *Rozmowa na scenie. „Wileja Nowigò Roku” i „Szczodraki” F. Ceynowy jako teksty dramatyczne*; prof. Jerzy Tredler *Florian Ceynowa a badania i rozwój języka kaszubskiego*. Po przerwie głos zabrali: prof. Józef Borzyszkowski *Portret F. Ceynowy w pracach jego biografów i następców* oraz prof. Cezary Obracht-Prondzyński *Co z Ceynowy na dziś i jutro?*

Od pewnego czasu mają miejsce cykliczne wykłady członków oraz prezentacje publikacji Instytutu Kaszubskiego w Bibliotece Publicznej Gminy Wejherowo im. Aleksandra Labudy w Bolszewie. W przyszłym, 2012 r. przewidziano wspólne wydanie publikacji z serii *Pro memoria*, poświęconej Stefanowi Bieszkowi.

Członkowie Instytutu występowali także z okolicznościowymi referatami lub prowadzili różnego typu warsztaty. Przykładowo 14 września 2011 r. prof. Józef Borzyszkowski wygłosił referat o historii Kaszubów w XIX i XX wieku w gdyńskim Ośrodku Kultury Kaszubsko-Pomorskiej. Referat ten był wygłoszony w ramach cyklu wykładów „O historii Kaszub”. Wcześniej gdyński ośrodek gościł dwóch innych członków Instytutu Kaszubskiego – profesorów Klemensa Bruskiego i Zygmunta Szultkę.

Do końca listopada 2011 Instytut Kaszubski, samodzielnie lub we współpracy z różnymi instytucjami, wydał 14 pozycji książkowych. Są to:

- „Acta Cassubiana”, t. 13, 2011,
- Eryka Blaszczyk, *Kaszubskie brzozy. Błędne ogniki Zachodu*, tłum. M. Sacha, wstęp J. Borzyszkowski, Gdańsk 2011,
- Erika Blaszczyk, *Im Irrlicht des Westens. Erinnerungen*, Teil 2, oprac. M. Brandt, wstęp J. Borzyszkowski, Gdańsk 2011,
- Zbigniew Zielonka. *Pisarz, naukowiec i przyjaciel*, pod red. D. Kalinowskiego, Słupsk–Gdańsk 2011,
- Paweł Dzianisz, *Śródziemnomorze północy*, Gdańsk 2011,
- Anna Łajming, *Czterolistna koniczyna / The four leafed cloved*, tłum. B. Krbeček, S. Frymark, wstęp J. Borzyszkowski, Gdańsk 2011,
- *Karsin i Gmina – wczoraj i dziś*, red. J. Borzyszkowski, Gdańsk 2011,
- *Wielkie Pomorze – tożsamość i wielokulturowość*, red. A. Kuik-Kalinowska, wyd. IK, AP w Słupsku, Słupsk-Gdańsk 2011,
- Jan Karnowski, *Dramaty*, opr. M. Cybulski, D. Kalinowski, C. Obracht-Prondzyński, seria: *Biblioteka Pisarzy Kaszubskich*, t. 6, Gdańsk 2011,
- Gerhard Jeske, *Anioł z Trąbką i inne opowiadania. Gdańskie obrazy pamięci 1938–1945*, tłum. B. Kiebzak, oprac. M. Ossowski i J. Borzyszkowski, Gdańsk 2011,
- *Pro memoria. Julian Rydzkowski (1891–1978)*, zebrał, oprac. i wstępem opatrzył J. Borzyszkowski, wyd. IK, Muzeum Historyczno-Etnograficzne w Chojnicach i Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kaszubsko-Pomorskiej w Wejherowie, Gdańsk–Chojnice–Wejherowo 2011,
- Adela Kuik-Kalinowska, *Tatczężna. Literackie przestrzenie Kaszub*, wyd. IK, AP w Słupsku, Gdańsk-Słupsk 2011,
- *Pro memoria. Gerard Labuda (1916–2010)*, oprac. J. Borzyszkowski, wyd. IK, MPiMK-P w Wejherowie, Gdańsk–Wejherowo 2011.
- Stanisław Pestka, *W krainie chmurników*, red. Bożena Ugowska, Gdańsk 2011.

Kilka następnych pozycji znajduje się w opracowaniu redakcyjnym, a ich wydanie planowane jest na rok 2012.

Wydawnictwom Instytutu Kaszubskiego towarzyszyły promocje, prezentacje i spotkania. W dniu 17 lutego 2011 r. w Tawernie „Mestwin” w Gdańsku odbyła się promocja książki Anny Kwaśniewskiej *Badania etnologiczne na Kaszubach i Pomorzu w XIX i XX w. Ludzie, instytucje, osiągnięcia badawcze* (Gdańsk 2010). Zgromadzonych gości powitał prezes Instytutu prof. Józef Borzyszkowski, zapowiadając, iż odąd promocje wydawnictw Instytutu Kaszubskiego będą się odbywać wspólnie ze Zrzeszeniem Kaszubsko-Pomorskim O/Gd. Następnie głos przejął prof. Cezary Obracht-Prondzyński, który wygłosił laudację, przedstawiając pokrótce życiorys naukowy autorki. Podkreślił, iż wielkie znaczenie przy powstaniu tej książki miało samodzielne zdobycie środków na badania i jej wyda-

nie przez samą autorkę. Omawiając książkę, stwierdził m.in., że „...zainteresowanie środowiska etnologów skupione było na Kaszubach. Inne regiony Pomorza były pod tym względem zaniedbane, co wykazuje w swej książce autora i co pokazuje, jak wiele jest jeszcze do zrobienia”. Po tym wystąpieniu Anna Kwaśniewska przedstawiła główne założenia swojej pracy, po czym zaczęli zadawać pytania zebrani goście. Wystąpili m.in. Mirosław Kuklik i Jerzy Gajewicz. Ten pierwszy zwrócił uwagę na niedopracowanie ikonografii i jednocześnie bardzo dobre materiały opisowe. Prof. C. Obracht-Prondzyński zachęcił interlokutora do napisania recenzji książki. M. Kuklik zapytał również o źródło informacji na temat osób występujących w pracy, na co autorka odpowiedziała, że pochodzą one głównie ze spuścizn i korespondencji.

Następnie, 24 marca 2011 r. w Domu Kaszubskim w Gdańsku, zaprezentowano bardzo ważną dla kultury kaszubskiej książkę Aleksandra Majkowskiego *Žěcé i przigodě Remusa. Zviercadlo kaszubskji* (Gdańsk 2010), która ukazała się w ramach serii wydawniczej *Biblioteka Pisarzy Kaszubskich*, t. 5. Jej opracowania dokonał Jerzy Treder, on też oraz Józef Borzyszkowski i Adela Kuik-Kalinowska napisali wstęp. Zebranych gości, a szczególnie Stanisława Pestkę, dr Małgorzatę Klinkosz i dyr. Radosława Kamińskiego oraz pięć studentek kaszubistyki, tradycyjnie przywitał prof. J. Borzyszkowski. Wspomnił też o planowanym tomie szóstym *Biblioteki*, w którym znajdują się m.in. utwory Jana Karnowskiego. Laudację tomu piątego wygłosił prof. C. Obracht-Prondzyński, w której podkreślił, że od założenia Instytutu Kaszubskiego, jednym z jego celów była i jest krytyczna publikacja literatury kaszubskiej, dająca czytelnikowi nie tylko doznania estetyczne, ale i też wiedzę merytoryczną o tejże literaturze. Kontynuując ten wątek, stwierdził, iż wspomniana seria wydawnicza jest dziełem pionierskim, wymagającym wypracowania pewnych metod. Każdy kolejny tom poprzedzony jest wstępem i jest recenzowany. *Biblioteka Pisarzy Kaszubskich* wydawana jest wyłącznie „siłami” Instytutu Kaszubskiego, gdzie znaczący wkład w każdy tom ma przede wszystkim prof. Jerzy Treder, a ponadto prof. Daniel Kalinowski i dr Adela Kuik-Kalinowska. Dotychczas na rynku zaistniało już kilka serii kaszubskiej literatury, ale miały one zdecydowanie inny charakter od obecnie promowanej. W niedalekiej przyszłości planowane jest seminarium na temat *Biblioteki...*, podczas którego będą dyskutowane problemy z nią związane. Jak stwierdził następnie prof. C. Obracht-Prondzyński, „»Remus« doczekał w ostatnich 25 latach wielu edycji, włącznie z tłumaczeniem na języki niemiecki i angielski, były też próby inscenizacji teatralnych, ale brakowało krytycznej jego edycji”. Na koniec zaś podkreślił, że „»Biblioteka Pisarzy Kaszubskich« tworzona jest na długie lata”. Po tym wystąpieniu głos zabrali pozostali uczestnicy spotkania. Prof. Jerzy Treder, który zaznaczył, że publikacja ma charakter wybitnie naukowy. Po raz pierwszy w publikacji sięgnięto po rękopis dzieła Majkowskiego. Okazało się, że między pierwodrukiem a rękopisem istnieją spore różnice, które zostały po raz pierwszy uwzględnione w obecnej publikacji. Dr Adela Kuik-Kalinowska wspominała

o obecności dzieła w realiach współczesnego świata. Prof. J. Borzyszkowski szerzej omówił „życie i przygody” Aleksandra Majkowskiego. C. Obracht-Prondzyński stwierdził, że „o wartości dzieła świadczy ilość tłumaczeń i wydań”, a tych *Remus* ma już wiele. Wanda Lew-Kiedrowska wspominała o konieczności obecności *Remusa* w szkole. Powiedziała też, że „przydałoby się nowe tłumaczenie na język polski, bo tłumaczenie Lecha Bądkowskiego fragmentami bywa niepoprawne”. Na co prof. J. Treder odpowiedział, iż „przekład Bądkowskiego nie jest doskonały, ale jest dobry”. Na koniec C. Obracht-Prondzyński stwierdził „z punktu widzenia edukacji przydałby się komiks o »Remusie«”.

Dnia 15 kwietnia 2011 r., podczas zebrania walnego członków Instytutu, o czym wspomniano, była promocja kolejnego 12. tomu rocznika „Acta Cassubiana”. Laudację wygłosił prof. Cezary Obracht-Prondzyński.

Natomiast w Słupsku w Miejskiej Bibliotece Publicznej im. Marii Dąbrowskiej, w dniu 20 kwietnia 2011 r. odbyła się promocja II tomu *Naszych korzeni. Wokół poszukiwań genealogicznych rodzin pomorskich* oraz 12. tomu rocznika „Acta Cassubiana”, w której z ramienia Instytutu Kaszubskiego uczestniczyli dr Tomasz Rembalski i prof. Daniel Kalinowski. Fragmenty książki *Nasze korzenie* czytali aktorzy Teatru Rondo, a spotkanie uatrakcyjnił występ zespołu kaszubskiego dzieci ze Szkoły Podstawowej Nr 2 w Słupsku.

Również w Słupsku odbyła się promocja książki *Zbigniew Zielonka. Pisarz, naukowiec i przyjaciel* (Słupsk–Gdańsk 2011), której redaktorem jest prof. Daniel Kalinowski. Spotkanie odbyło się w Sali Rycerskiej Zamku Książąt Pomorskich w Słupsku w dniu 12 maja 2011 r. W najnowszym dziele o życiu i twórczości Zbigniewa Zielonki, poza tekstami samego bohatera książki, zamieszczono teksty m.in. J. Borzyszkowskiego, Jowity Kęcińskiej-Kaczmarek, Barbary Popielas-Szultki, Zygmunta Szultki, Krystyny Kossakowskiej-Jarosz, Stanisława Pestki, Jerzego Dąbrowy-Januszewskiego, Anatola Ulmana i innych.

Miejscem kolejnej promocji był budynek Wydziału Historycznego Uniwersytetu Gdańskiego, gdzie 23 maja 2011 r. zaprezentowano książkę *Z dziejów kultury Pomorza XVIII–XX wieku*, t. IV, pod red. J. Borzyszkowskiego i L. Molendowskiego (Gdańsk 2010). Laudację wygłosił prof. Tadeusz Stegner. Praca jest pokłosiem badań uczestników seminarium doktoranckiego, prowadzonego przez prof. J. Borzyszkowskiego.

Pod koniec 2010 r., nakładem Instytutu Kaszubskiego w Gdańsku przy znaczącym dofinansowaniu Rektora ds. Nauki i Dziekana Wydziału Historycznego UG, ukazała się książka prof. Józefa Borzyszkowskiego *Antropologia Kaszub i Pomorza*, z podtytułem *Badania – Kultura – Życie codzienne*. Jej oficjalna promocja odbyła się w Tawernie Kaszubskiej „Mestwin” 9 czerwca 2011 r., podczas której laudację wygłosił jej recenzent – ks. prof. UG dr hab. Wojciech Bęben, kierownik Zakładu Etnologii Uniwersytetu Gdańskiego. Licznie zebranych gości, a w szczególności profesorów Eugeniusza Koko i Tadeusza Stegnera, powitał prof. Cezary Obracht-Prondzyński, który podkreślił, iż książka mogła się ukazać

dzięki wsparciu Uniwersytetu Gdańskiego. W swej wypowiedzi ks. prof. W. Bęben podkreślił, iż książka odpowiada na pytanie „Co to znaczy być Kaszubą, jaka jest twoja kultura, jakie są twoje zwyczaje? Co innego jest pisać o Kaszubach, a co innego jest bycie Kaszubą. Idąc za słowami Ludwika Stommy, książkę charakteryzuje »odszukiwanie i sklejanie« szkiełek różnych witraży rozsypanych po świecie. Odpowiada ona na pytania: Kim byli i są Krëbanie, kim byli i są mieszkańcy Parchowa? Pomaga ludziom danego terenu szukać własnej tożsamości...”. Prof. Józef Borzyszkowski dużą część swego wystąpienia poświęcił omówieniu metod badań, do których zaliczył również szperanie po domowych strychach. Odniósł się też do słów prof. Bębna, mówiąc o swym stosunku do Kaszub: „Ja w tym świecie żyję, tkwię i rozumiem”. Głos zabrał również prof. Tadeusz Stegner, który podkreślił znaczenie zajmowania się przez Instytut Kaszubski sprawami życia codziennego. Jednocześnie zwrócił uwagę, iż wciąż brakuje badań nad obrzędowością życia religijnego w Polsce, np. jak wyglądało przystępowanie dzieci do I Komunii Św. na przestrzeni dziesięcioleci.

Kilkanaście dni później, 27 czerwca 2011 r., również w Tawernie „Mestwin” miała miejsce promocja dwuczęściowych wspomnień Eryki Blaszczyk z Dortmundu pt. *Kaszubskie brzozy. Błędne ogniki Zachodu* (Gdańsk 2011), tłum. Magdalena Sacha, które ukazały się w ramach nowej serii wydawniczej *Stegnamy pomorskiego pogranicza*. W 2007 r. na Międzynarodowych Targach Książki we Frankfurcie nad Menem zaprezentowano, napisaną przez Erykę Blaszczyk, książkę pt. *Kaschubische Birken. Erinnerungen* (Kaszubskie brzozy. Wspomnienia), obejmującą lata II wojny światowej i początki Polski Ludowej (do 1957), która wzbudziła spore zainteresowanie wśród odwiedzających targi. Wieść o książce szybko dotarła do Gdańska, do Instytutu Kaszubskiego, którego prezes prof. Józef Borzyszkowski nawiązał kontakt z jej autorką. Wówczas poznał marzenie pani Blaszczyk, aby książka została przetłumaczona i wydana w Polsce, aby jej kaszubska rodzina i grono polskich przyjaciół z lat młodości mogli zapoznać się z jej treścią. Ponieważ lektura *Kaschubische Birken* czyniła pewien niedosyt u czytelnika, który z natury rzeczy chciałby poznać dalsze losy autorki, Instytut Kaszubski zdecydował się wydać książkę w nowej postaci, obejmującej również lata życia autorki w Niemczech, tj. po 1957 r. W ten sposób powstało nowe dzieło pt. *Kaszubskie brzozy. Błędne ogniki Zachodu* – dwuczęściowe wspomnienia Eryki Blaszczyk, poprzedzone *Wstępem* pióra Józefa Borzyszkowskiego. Jednocześnie, co zdarza się niecodziennie, Instytut Kaszubski wydał kontynuację wspomnień w języku niemieckim *Im Irrlicht des Westens* (Błędne ogniki Zachodu). Podczas spotkania, na którym zebrało się liczne grono rodziny i przyjaciół autorki oraz członków i sympatyków Instytutu, laudację wygłosił prof. J. Borzyszkowski. Głos zabrała również wzruszona serdecznym przyjęciem książki E. Blaszczyk, dziękując wszystkim zaangażowanym za pomoc w jej publikacji.

Po wakacjach, 8 września 2011 r. w Domu Kaszubskim w Gdańsku odbyło się spotkanie promocyjne, podczas którego zaprezentowano tłumaczenie na język

angielski powieści Anny Łajming *Czterolistna koniczyna* (*The four leafed cloved*) (Gdańsk 2011). Przekładu książki dokonali Blanche Krbeček ze Stanów Zjednoczonych i Stanisław Frymark z Leśna, a wstępem opatrzył prof. Józef Borzyszkowski. B. Krbeček podjęła się ze swoimi współpracownikami w Stanach Zjednoczonych i Kanadzie oraz na Kaszubach tłumaczenia kolejnych utworów Anny Łajming – opowieści *Czerwone róże* i pierwszego tomu wspomnień *Dzieciństwo*. Wspomnienia Anny Łajming tłumaczy też na język niemiecki dr Sabine Grabowski z Niemiec.

Dnia 20 października 2011 r. w tym samym miejscu odbyła się prezentacja książki *The Kashubs. Past and Present*, której redaktorami byli prof. Cezary Obrecht-Prondzyński i dr Tomasz Wicherkiewicz, współautorami zaś prof. Józef Borzyszkowski i prof. Jerzy Treder. Książka, wydana przez prestiżowe międzynarodowe wydawnictwo Peter Lang, zawiera podstawowe informacje o tożsamości, kulturze, historii i języku Kaszubów. Niewątpliwie dzięki tej książce poszerzy się wiedza o Kaszubach w świecie anglojęzycznym.

Z chwilą śmierci prof. Gerarda Labudy w 2010 r. Instytut Kaszubski podejmuje wysiłki na rzecz należytego upamiętnienia tego wybitnego uczonego i znamenitego Kaszuby. Poza wydaniem wspomnianej już książki z serii *Pro memoria*, Instytut, wspólnie z Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kaszubsko-Pomorskiej w Wejherowie oraz Zrzeszeniem Kaszubsko-Pomorskim, bierze czynny udział w działaniach nad utworzeniem Biblioteki im. Prof. Gerarda Labudy w Wejherowie. Szczególnie ważnym faktem mijającego roku jest ustanowienie przez Rodzinę śp. Profesora „Nagrody im. Gerarda Labudy”. Zgodnie z przyjętym regulaminem (patrz aneks) Nagrodę będzie się przyznawać nie rzadziej, niż co trzy lata młodemu uczonemu (do 35 roku życia) za wybitne i twórcze prace w zakresie kaszub- i pomorzoznawstwa. Zgodnie z tradycją badawczą Patrona Nagrody preferowane będą prace prezentujące wysoki poziom humanistyczny, wybitne walory poznawcze oraz interdyscyplinarność, a ponadto napisane pięknym językiem, cechujące się jasnością wyводу i zrozumiałe dla czytelników spoza świata nauki. Zgłaszane publikacje mogą mieć charakter opracowań: teoretycznych, metodologicznych, źródłowych. Mogą to być również podręczniki akademickie oraz prace popularyzujące wiedzę o Kaszubach i Pomorzu. Nagrodę będzie przyznawać Kapituła, w skład której mają wchodzić trzy osoby wskazane przez Zarząd Instytutu Kaszubskiego, w tym obligatoryjnie Prezes Instytutu, który jednocześnie pełni rolę przewodniczącego Kapituły oraz dwie osoby wskazane przez rodzinę prof. Gerarda Labudy. W wypadku braku takiego wskazania osoby te wybierze Zarząd Instytutu Kaszubskiego, w tym co najmniej jedną reprezentującą poznańskie środowisko naukowe. Udział w pracach Kapituły ma charakter honorowy. Po raz pierwszy nagroda ma zostać przyznana w 2012 r., więc już teraz przyjmuje się zgłoszenia kandydatów.

W realizację projektów Instytutu Kaszubskiego w Gdańsku zaangażowany był szereg partnerów, wspomagających nas merytorycznie i materialnie. Wymienić tu należy: Zrzeszenie Kaszubsko-Pomorskie, a zwłaszcza jego oddziały terenowe

w Gdańsku, Gdyni, Wielkim Buczku, Bytowie, Chojnicach, Wierchucinie, Szczecinie i in., Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kaszubsko-Pomorskiej w Wejherowie, Muzeum Zachodnio-Kaszubskie w Bytowie, Muzeum Pomorza Środkowego w Słupsku, Muzeum Historyczno-Etnograficzne w Chojnicach, Muzeum Miasta Gdyni, Kaszubski Uniwersytet Ludowy, Uniwersytet Gdański, Akademię Pomorską w Słupsku, Uniwersytet Szczeciński, Elbląską Uczelnię Humanistyczno-Ekonomiczną, Bibliotekę Gdańską PAN, Wojewódzką i Miejską Bibliotekę Publiczną w Gdańsku, Miejską Bibliotekę Publiczną w Lęborku, Miejską Bibliotekę Publiczną w Gdyni, Książnicę Pomorską w Szczecinie, Bibliotekę Główną Uniwersytetu Szczecińskiego, Bibliotekę Publiczną Gminy Wejherowo im. A. Labudy w Bolszewie, Archiwum Państwowe w Szczecinie, Academię Baltica w Lubece oraz szereg samorządów, od Urzędu Marszałkowskiego zaczynając, przez samorządy powiatowe aż po samorządy miejskie i gminne.

W tym miejscu podziękować należy wszystkim instytucjom i osobom prywatnym, które w jakikolwiek sposób, materialnie, radą czy pracą wolontariacką wspomogły działania Instytutu Kaszubskiego w roku 2011. Podkreślić też trzeba, że osiągnięcia i sukcesy Instytutu są efektem zaangażowania i oddania pracowników oraz członków stowarzyszenia.

Aneks

REGULAMIN

Nagrody Naukowej im. Prof. Gerarda Labudy

§ 1

1. Nagrodę Naukową im. prof. Gerarda Labudy, zwaną dalej Nagrodą, przyznaje się nie rzadziej niż co trzy lata młodym uczonym za wybitne i twórcze prace w zakresie kaszubo- i pomorzoznawstwa.
2. Zgodnie z tradycją badawczą Patrona Nagrody preferowane będą prace prezentujące wysoki poziom humanistyczny, wybitne walory poznawcze oraz interdyscyplinarność, a ponadto napisane pięknym językiem, cechujące się jasnością wywodu i zrozumiałe dla czytelników spoza świata nauki.

§ 2

1. Nagroda jest jedna i przyznawana jest tylko osobom indywidualnym. W wyjątkowych przypadkach może zostać przyznana za pracę zespołową, pod warunkiem, że wszyscy autorzy spełniają regulaminowe kryteria.
2. Laureatem Nagrody może zostać badacz (lub zespół badaczy) w wieku do 35 lat.
3. Nagrodę przyznaje się za pracę naukową opublikowaną w ciągu ostatnich trzech lat lub też za cykl prac, z których ostatnia została wydana w ciągu ostatnich trzech lat.

4. Zgłaszane publikacje mogą mieć także charakter opracowań: teoretycznych, metodologicznych, źródłowych. Mogą to być również podręczniki akademickie oraz prace popularyzujące wiedzę o Kaszubach i Pomorzu.
5. W przypadku prac zespołowych Nagroda jest dzielona równo pomiędzy autorów.

§ 3

1. Nagrodę przyznaje Kapituła, w której skład wchodzi:
  - a) Trzy osoby wskazane przez Zarząd Instytutu Kaszubskiego, w tym obowiązkowo Prezes Instytutu, który jednocześnie pełni rolę przewodniczącego Kapituły.
  - b) Dwie osoby wskazane przez rodzinę prof. G. Labudy.
  - c) W wypadku braku takiego wskazania osoby te wybiera Zarząd I.K., w tym co najmniej jedną reprezentującą poznańskie środowisko naukowe.
2. Udział w pracach Kapituły ma charakter honorowy.
3. Kapituła może powołać recenzentów do oceny zgłoszonych wniosków.
4. Informacja o Nagrodzie i możliwości zgłaszania kandydatur jest upowszechniana na stronie internetowej Instytutu Kaszubskiego, na łamach prasy oraz drogą listowną (pisma kierowane do instytucji naukowych zajmujących się badaniami kaszubo- i pomorzoznawczymi).
5. W ogłoszeniu każdorazowo podawany jest szczegółowy harmonogram, z uwzględnieniem terminu zgłaszania kandydatur, procedury recenzowania oraz terminu wręczenia Nagrody.
6. Kandydatów mogą zgłaszać zarówno osoby indywidualne (także członkowie Kapituły), jak i instytucje akademickie, organizacje pozarządowe, w tym towarzystwa naukowe, redakcje czasopism naukowych, muzea itp.
7. Zgłoszenia kandydatów dokonuje się, przysyłając wypełniony formularz, będący załącznikiem do niniejszego regulaminu. Do zgłoszenia należy dołączyć 3 egz. rekomendowanej pracy oraz jej wersję elektroniczną.
8. Kapituła ma prawo nieprzyznania Nagrody w danym roku za żadną ze zgłoszonych prac.

§ 4

1. Wysokość Nagrody każdorazowo określa Zarząd Instytutu Kaszubskiego.
2. Osoba wyróżniona otrzymuje także dyplom i medal pamiątkowy.
3. Informacja o przyznaniu nagrody jest zamieszczana na stronie internetowej Instytutu i w miarę możliwości upowszechniana innymi środkami przekazu.

§ 5

1. Niniejszy Regulamin Nagrody, sformułowany z udziałem Rodziny Profesora został zatwierdzony przez Zarząd Instytutu Kaszubskiego.
2. Zmiany w regulaminie przyjmuje się na drodze uchwały i uchwała je Zarząd Instytutu Kaszubskiego w głosowaniu jawnym.
3. Zmiany uzyskują prawomocność w wyniku decyzji podjętej większością kwalifikowaną.